

უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილი საგაზეთო ტექსტების ნარატიული ანალიზი

მარიამ პეტრიაშვილი

დათა გერანტია

ჟურნალისტიკის საბაკალავრო პროგრამა

პოლიტიკის მეცნიერების საბაკალავრო პროგრამა

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

E-mail: mariam.petriashvili404@sps.tsu.edu.ge

E-mail: data.gerantia494@sps.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსება უმნიშვნელოვანესი მოვლენა იყო საქართველოს ისტორიაში. ქართული პრესა უნივერსიტეტის გახსნის დღიდანვე განიხილავდა ამ დიდმნიშვნელოვან ამბავს. არაერთი საგულისხმო ტექსტი მიეძღვნა უნივერსიტეტის იუბილეს. პირველ წლებში უნივერსიტეტის დაარსება აღინიშნა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, ხოლო შემდეგ წლებში, დამოუკიდებლობის აღდგენამდე, უნივერსიტეტის იუბილეს აღნიშნავდა საქართველოს სსრ, შესაბამისად, იუბილისადმი მიძღვნილი ტექსტები შინაარსობრივად განსხვავდება- პირველი რესპუბლიკის დროს, საბჭოთა და დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდგომ პერიოდებში სხვადასხვა შინაარსის ტექსტები ქვეყნდებოდა. ასევე, განსხვავდება საბჭოთა პერიოდში გამოქვეყნებული ტექსტები იმის მიხედვით, თუ ვინ იყო სახელმწიფოს უმაღლესი თანამდებობის პირი.

ჩვენი მიზანია, გავაანალიზოთ უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილი საგაზეთო ტექსტები უნივერსიტეტის გახსნის დღიდან- თანამედროვეობამდე, შედარებითი ანალიზის საფუძველზე გამოვკვეთოთ მათში ასახული ეპოქათაშორისი განსხვავებები, ასევე გამოვიკვლიოთ, როგორ აღინიშნებოდა უნივერსიტეტის იუბილე წლების განმავლობაში.

აღნიშნული მიზნის მისაღწევად ვიყენებთ თვისებრივ კონტენტ-ანალიზს, როგორც კვლევის მეთოდს, რომლის დახმარებითაც შევძლებთ ტექსტების სიღრმისეულ ანალიზს, შემდეგ კი კონტექსტურ ანალიზსა და შედარებით ანალიზს. წერილობითი ტექსტის სრულფასოვანი შინაარსობრივი კვლევა მხოლოდ ამ მეთოდით შეიძლება ჩატარდეს.

საკვლევი მასალა შევარჩიეთ შემდეგნაირად- მოვიძიეთ ის ჟურნალ-გაზეთები, რომელთაც ყველაზე ფართოდ გააშუქეს უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილი ცერემონია კონკრეტულ წელს, გამოაქვეყნეს მნიშვნელოვან პირთა წერილები. გამოვიკვლიეთ 1918 წლიდან ყოველი 10 წლის შემდეგ უნივერსიტეტის იუბილე 2018 წლის ჩათვლით, როდესაც აღინიშნა სასწავლებლის 100 წლისთავი. შერჩევის ამ მეთოდის გამოყენება განპირობებულია ფაქტით, რომ პრესაში ძირითადად ამ თარიღებთან დაკავშირებით ქვეყნდებოდა მნიშვნელოვანი, საკვლევად გამოსადეგი ტექსტები, ასევე, საკვლევი მასალის ეს მოცულობა საკმარისია შესაბამისი დასკვნების გამოსატანად.

საკვანძო სიტყვები: უნივერსიტეტი, იუბილე, მეცნიერების ტაძარი, განათლება.

შესავალი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ამიერკავკასიაში პირველი უნივერსიტეტის დაარსება მნიშვნელოვანი მოვლენა და კულტურულ-საგანმანათლებლო ცხოვრებაში გადადგმული ნაბიჯი იყო. უნივერსიტეტი გახსნის პირველივე წლებში იქცა პოლიტიკური ცხოვრების მნიშვნელოვან ნაწილად, რაც საბჭოთა ოკუპაციის პერიოდში სრულად გამოვლინდა- კომუნისტური ხელისუფლება მარქსისტულ-ლენინისტური იდეების გავრცელების მთავარ საშუალებად სწორედ უნივერსიტეტს იყენებდა, ოკუპაციამდე კი უნივერსიტეტმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა დემოკრატიული რესპუბლიკის განვითარებაში საგანმანათლებლო სფეროს აღორძინებითა და ღირსეულ საზოგადო მოღვაწეთა გამოზრდით. ტოტალიტარული რეჟიმის მიერ დაქვემდებარებული პრესა, რა თქმა უნდა, გამოხატავდა ხელისუფლებისა და უნივერსიტეტის ურთიერთდამოკიდებულებას, პროპაგანდის გზით კი მცდელობები, გარდაექმნათ უნივერსიტეტი პოლიტიკური სისტემის განმამტკიცებელ ერთეულად, არ წყდებოდა. ყოველივე ამის კვლევა ჩვენთვის საინტერესო აღმოჩნდა, რათა გამოვკვეთოთ, თუ როგორ იცვლებოდა საუნივერსიტეტო ცხოვრება კონკრეტულ ეპოქებში- დემოკრატიული რესპუბლიკის პერიოდიდან- სტალინის ტირანულ რეჟიმამდე, შემდგომში ხრუმშოვისა და ბრეჟნევის პერიოდამდე, საბოლოოდ კი, რეჟიმის კრიზისიდან- დღევანდელ დღემდე. აღსანიშნავია, რომ ჩვენ მიერ შერჩეულ საკითხზე კვლევების სიმწირე შეიმჩნევა- წინა კვლევებში უნივერსიტეტის ისტორია გაანალიზებულია მხოლოდ ივანე ჯავახიშვილის ცხოვრება-მოღვაწეობის კონტექსტში და ყურადღების მიღმა რჩება სხვა მნიშვნელოვანი მეცნიერები, მათი წერილები და პოლიტიკურ რეჟიმთან მიმართება, რაც ჩვენს კვლევაში გავითვალისწინეთ და ვეცადეთ, შეგვევსო სამეცნიერო ლიტერატურაში ეს ნაკლებობა.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ჩვენ მიერ შერჩეული საკითხი არ გამოირჩევა სამეცნიერო ლიტერატურის სიმრავლით. ძირითადად, უნივერსიტეტთან, მის იუბილესა და ზოგად განვითარებასთან დაკავშირებით შესამჩნევია ტენდენცია- მნიშვნელოვანი მეცნიერების ავტორობით შექმნილი უნივერსიტეტისადმი მიძღვნილი არცერთი ტექსტი არ არის სიღრმისეულად განხილული დღემდე, ისეთი თარიღი, როგორიც უნივერსიტეტის იუბილეა, არ არის სიღრმისეულად გაანალიზებული და უნივერსიტეტის ისტორია, ჩვენს საკვლევ საკითხთან დაკავშირებული მოძიებადი ნაშრომები კი მხოლოდ ივანე ჯავახიშვილის ცხოვრება-მოღვაწეობას უკავშირდება.

მალხაზ მაცაბერიძის წიგნი „ივანე ჯავახიშვილის პოლიტიკური კონცეფცია“ (2024) რამდენჯერმე განიხილავს ივანე ჯავახიშვილისა და უნივერსიტეტის, როგორც სამეცნიერო-საგანმანათლებლო ინსტიტუტის ურთიერთმიმართებას. გადმოცემულია ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ როგორ იგეგმებოდა პირველი ქართული უნივერსიტეტის გახსნა. ნაშრომში ხაზგასმულია ფაქტი, რომ უნივერსიტეტის გახსნის ნებართვა ჯერ კიდევ 1917 წელს დროებითი მთავრობის მიერ გაიცა- ამის შესახებ ჩვენ მიერ საკვლევ საგაზეთო ფურცლებზე არაფერია ნათქვამი, წიგნში მოცემული ინფორმაცია კი, დაგვეხმარება დასკვნების გამოტანაში. ასევე, ნაშრომში გაანალიზებულია დიდი

მეცნიერების მიერ შექმნილი წერილები, რომლებიც დაიბეჭდა არა პერიოდულ გამოცემებში, არამედ ცალკე წიგნებად- მემუარების სტილში. მაგალითად, შალვა ნუცუბიძის მოგონებები უნივერსიტეტის გახსნის ღონისძიების სამზადისთან დაკავშირებით, ასევე ჯავახიშვილის მოხსენება უნივერსიტეტის გახსნის აუცილებლობასთან დაკავშირებით- ყოველივე ეს დაგვეხმარება, გავიგოთ ის საერთო ეროვნული ფონი, რომელიც თან ახლდა უნივერსიტეტის დაარსებას და არ არის გადმოცემული საგაზეთო ტექსტებში.

ნაშრომი განიხილავს იმ დიდმნიშვნელოვან მოვლენას, რომელიც უნივერსიტეტის გახსნის ცერემონია და მისი თანმდევი აკადემიურ-ადმინისტრაციული მოქმედებები იყო. გამოყენებულია ის საგაზეთო პროდუქტი, რომელიც ჩვენ მიერ საკვლევად არის შერჩეული, თუმცა გამოყენება ლიმიტირებული და ზოგადია- გაზეთები იუწყებოდნენ: „დღეს, იანვრის 26-ს, ქართული გიმნაზიის შენობაში (წყნეთის ქ. №51) გაიხსნება ქართული უნივერსიტეტი. ვინაიდან დღეს დავით აღმაშენებლის დღეობა არის და გიმნაზიის ეკლესიაც მის სახელზეა აგებული, ამისათვის ეკლესიაში საკათოლიკოსო წირვა იქნება შესრულებული და ეკლესიაშივე გადახდილ იქნება პარაკლისი“ (გვ.176). 1918 წელს გაზეთ „სახალხო საქმის“ 155-ე ნომერს ავტორი ზედაპირულად აანალიზებს და არ განიხილავს, მაგალითად, ივანე ჯავახიშვილისა და პეტრე მელიქიშვილის ავტორობით დაბეჭდილ წერილებს, რაც არ გამოგვრჩა ჩვენს კვლევაში.

ნაშრომში არაფერია ნათქვამი უნივერსიტეტის იუბილის აღნიშვნასა და მისადმი მიძღვნილ წერილებზე, გამონაკლისის სახით შეგვიძლია, აღვნიშნოთ ივანე ჯავახიშვილის მოხსენება უნივერსიტეტის გახსნის 20 წლისთავთან დაკავშირებით. ნაშრომში განხილული არ არის უნივერსიტეტის შემდგომი წლების იუბილეები, არც მასთან დაკავშირებული ტექსტები, თუმცა გაანალიზებულია ის ტექსტები, რომლებიც მაშინდელ პერიოდულ გამოცემებში არ დაბეჭდილა, მაგალითად, აკაკი ჩხენკელის მოგონება „უნივერსიტეტის დაარსება“ და სამსონ დადიანის „მეცნიერების ტაძარი“. ეს დაგვეხმარება გავიგოთ, თუ როგორი საგამომცემლო პოლიტიკა ჰქონდათ იმდროინდელ პერიოდულ გამოცემებს (იმის მიხედვით, თუ რა იბეჭდებოდა და რა- არა).

წიგნში წარმოდგენილია 1921 წლის 25 თებერვლის, საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ საუნივერსიტეტო ცხოვრების შესახებ ინფორმაცია, ასევე 1922 წლებში სტუდენტთა საპროტესტო გამოსვლები სიღრმისეულად არის გაანალიზებული. გამოტოვებულია 1928 და 38 წლებში უნივერსიტეტის იუბილე, ივანე ჯავახიშვილის მიერ შექმნილი წერილები, რომლებიც პერიოდულ გამოცემებში დაიბეჭდა- ავტორის კვლევის შეზღუდვები გვამღევს საკმარის საფუძველს, გავაანალიზოთ ის პერიოდული გამოცემები, რომლებიც ბეჭდავდნენ ტექსტებს უნივერსიტეტის იუბილესთან დაკავშირებით როგორც ივანე ჯავახიშვილის ცხოვრების, ასევე მის შემდეგ პერიოდში.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ჩვენ მიერ შერჩეულ საკითხთან დაკავშირებით მოიპოვება როინ მეტრეველის „ივანე ჯავახიშვილი და თბილისის უნივერსიტეტი“ (1996), რომელშიც ასახულია დიდი მეცნიერისა და მისი სახელობის უნივერსიტეტის ურთიერთმიმართება. წიგნის შინაარსი ადასტურებს ტენდენციას- უნივერსიტეტის საიუბილეო თარიღები, ისევე როგორც მისი ისტორია განიხილება მხოლოდ ივანე ჯავახიშვილის კონტექსტში და, ასევე, მოცულია მხოლოდ ის პერიოდი,

როდესაც იგი აქტიურად მოღვაწეობდა- 1918 წლიდან- 1940 წლამდე (მის გარდაცვალებამდე). წიგნში ავტორი განიხილავს ივანე ჯავახიშვილის საუნივერსიტეტო მოღვაწეობას, მის მოგონებებს. წიგნში დეტალურადაა აღწერილი ის გარემოებები, რომელთაც უნივერსიტეტის დაარსებას ხელი შეუწყვეს. მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ავტორი არ განიხილავს საგაზეთო ტექსტებს, რომლებიც უნივერსიტეტს უკავშირდება და ჰყავს ივანე ჯავახიშვილის გარდა, სხვა ავტორებიც.

დავით სართანას ნაშრომი „ივანე ჯავახიშვილი უნივერსიტეტის ამოცანებზე საქართველოსა და კავკასიის მომავალსათვის“ (2010) განხილულია უნივერსიტეტის დაარსების წინაპირობები უფრო ფართო კონტექსტში. ნაშრომში აღნიშნულია, თუ რა გავლენა მოახდინა პირველმა მსოფლიო ომმა ქართულ საზოგადოებაზე, ქართველ მეცნიერებზე, ქართულ საგანმანათლებლო სისტემაზე. განხილულია გაზეთები „სახალხო ფურცელი“, „ჩვენი ქვეყანა“ და „ერთობა“, თუმცა მხოლოდ 1917 და 1918 წლების ნომრები. იმის გამო, რომ ჩვენ მიერ შერჩეული საკვლევი საკითხი საანალიზოდ 1918 წლის საგაზეთო ნომრებსაც მოიცავს, აღნიშნული ნაშრომი საყურადღებოა- მაშინდელი სოციალ-დემოკრატების მისწრაფებები, რომლებიც გაზეთებშიც გამოიხატებოდა, გაზეთის გამომცემლებს არ აძლევდა საშუალებას, დაებეჭდათ ისეთი ავტორების ან ისეთი შინაარსის ტექსტები, რომლებიც მათ იდეალებსა და მიზნებს ეწინააღმდეგებოდა, შესაბამისად, შესაძლებელია, გაზეთში გადმოცემული ინფორმაცია სრულად არ ასახავდეს არსებულ ვითარებას, ამ შემთხვევაში, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილ ტექსტებს. ეს გვაძლევს საშუალებას, გავიგოთ, რა გავლენას ახდენდა იდეოლოგია საზეიმო ღონისძიებაზე, იყო თუ არა ის ასახული საგაზეთო ფურცლებზე და რამდენად შეესაბამება დავით სართანას მიერ ხსენებულ სხვა ტექსტებსა თუ ისტორიულ ფაქტებს. მაგალითად, ნაშრომში აღნიშნულია რუსული არმიის არყოფნის მნიშვნელობა უნივერსიტეტის გახსნასთან დაკავშირებით- ხაზგასმულია, რომ უნივერსიტეტის გახსნას შეუწყო ხელი იმ ფაქტმა, რომ რუსული საჯარისო ნაწილები აღარ იმყოფებოდნენ საქართველოს ტერიტორიაზე, რომელიც ჯერ კიდევ პეტროგრადის დაქვემდებარებაში იყო.

ჩვენს საკვლევ საკითხთან შესაბამისი ყველაზე მნიშვნელოვანი სამეცნიერო ნაშრომი არის თ. ადეიშვილის „ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსება და განვითარება“, რომელიც 2018 წელს გამოქვეყნდა. ნაშრომში განხილულია უნივერსიტეტის ისტორია მისი დაარსებიდან- 2018 წლამდე. მიუხედავად იმისა, რომ ავტორს არ აქვს განხილული საგაზეთო ტექსტები, იგი განიხილავს უნივერსიტეტის დაარსების თარიღს, მასთან დაკავშირებულ წერილებსა და უნივერსიტეტის აკადემიურ განვითარებას. მაგალითად, აღნიშნულია, თუ როგორ დაიწყო თ. ღლონტმა უნივერსიტეტის რექტორის თანამდებობაზე მოღვაწეობა- 1928 წელს, როდესაც უნივერსიტეტის დაარსებიდან 10 წელი შესრულდა, ღლონტმა გამოაქვეყნა სტატია და „მკაცრად გააკრიტიკა ბატონი ივანე და მისი თანამოაზრენი“ (გვ.382). აღნიშნულია „წითელი ტერორის“ მსხვერპლი რექტორების ვინაობა, ასავე ისიც, რომ დევნას ივანე ჯავახიშვილი გადაურჩა და გარდაიცვალა 1940 წელს. საყურადღებოა ის, რომ ავტორი აღნიშნავს 1938 წელს უნივერსიტეტის იუბილის აღსანიშნავ ცერემონიას- ამბობს, რომ იგი გრანდიოზულად აღინიშნა, თუმცა მეტად ამ საკითხს არ უღრმავდება, რაც გვიქმნის საფუძველს, გამოვიკვლიოთ ზემოხსენებული ღონისძიება საგაზეთო ტექსტების საშუალებით. ნახსენებია ვიქტორ კუპრაძე, გამოჩენილი ქართველი მათემატიკოსი, რომლის რექტორობის პერიოდშიც აღინიშნა უნივერსიტეტის 40 წლის იუბილე.

უნივერსიტეტის გრანდიოზული, 50 წლის იუბილე ილია ვეკუას რექტორობის პერიოდში აღინიშნა, თუმცა ცერემონიას, ისევ და ისევ, ავტორი არ აანალიზებს, ასევე არ ახსენებს 1978 წელს უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილ ცერემონიას და იმავე წლის გაზაფხულზე დაწყებულ საპროტესტო დემონსტრაციებს.

ავტორი ხაზს უსვამს ფაქტს, რომ თსუ-ის 70 წლის იუბილე ფართოდ აღინიშნა ნოდარ ამაღლობლის რექტორობის პერიოდში.

თ. ადეიშვილი დიდ ადგილს უთმობს როინ მეტრეველის რექტორობის ეპოქის აღწერას, როდესაც აღინიშნა უნივერსიტეტის დაარსებიდან 80 წლისთავი, თუმცა, უფრო მეტად, რექტორის აკადემიურ-ადმინისტრაციულ საქმიანობასა და მიღწევებს აღწერს. მთლიანობაში, ნაშრომის ავტორი აანალიზებს უნივერსიტეტის ისტორიას მისი ხელმძღვანელობის ცვლილების კონტექსტში და ნაკლებად ეხება უნივერსიტეტი საიუბილეო თარიღებსა და მნიშვნელოვან მეცნიერთა მიერ უნივერსიტეტისადმი მიძღვნილ ტექსტებს, ასევე, ზოგადად, საუნივერსიტეტო ცხოვრებასა და ქართულ პრესაში საუნივერსიტეტო სიახლეების შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებას.

საბოლოოდ, ზემოჩამოთვლილი სამეცნიერო წყაროები, რაც კვლევის საწყის ეტაპზე, კვლევის ფოკუსის შერჩევაში დიდ როლს თამაშობს, ამასთანავე, გვხმარება დავასაბუთოთ, რომ ჩვენ მიერ შერჩეული საკითხი არ არის გამოკვლეული სამეცნიერო წრეების მიერ.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევის მეთოდად შევარჩიეთ თვისებრივი კონტენტ-ანალიზი. რადგანაც კვლევა თვისებრივი ხასიათისაა, ამავედროულად, გვიწევს, ვიმუშაოთ საარქივო მასალაზე, ვიკვლიოთ საგაზეთო ტექსტები, მათი შინაარსი და სიღრმისეულად გავაანალიზოთ ისინი, კვლევის ერთადერთი გამოსადეგი მეთოდოლოგიური საშუალება თვისებრივი კონტენტ-ანალიზია. შევარჩიეთ ის ძირითადი გაზეთები, რომლებიც კონკრეტულ ეპოქაში უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილ სტატიებსა და წერილებს აქვეყნებდნენ- შეირჩა 1918 წლიდან ყოველი 10 წლის შემდეგ, 2018 წლამდე გამოცემული გაზეთები- ზოგადი კონტექსტის გამოკვეთისთვის საკმარისია საგაზეთო ნომრების ამ რაოდენობის კვლევა, ამავედროულად, კვლევის ფოკუსის შერჩევამდე დაკვირვებით დავადგინეთ, რომ მხოლოდ შერჩეულ თარიღებში ქვეყნდებოდა უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილი სტატიები და დიდმნიშვნელოვან მოღვაწეთა წერილები.

გაზეთების მიმოხილვა:

1918 წ.

1918 წლის 26 იანვარი ქართველი ერისთვის უმნიშვნელოვანესი დღე იყო. სწორედ ამ დღეს გაიხსნა პირველი ქართული უნივერსიტეტი. უნივერსიტეტი, რომელსაც უნდა აენთო საზოგადოებაში გონებრივი განათლებისა და აღორძინების ლამპარი. ამ დღეს ეხმიანება გაზეთი „სახალხო საქმე“.

გაზეთში თამამად არის ნახსენები ყოველივე უარყოფითი, რაც რუსეთმა ჩაიდინა ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ. საუბარია იმაზე, რომ იმპერიული რუსეთის შემოსვლითა და დამკვიდრებით საქართველომ შეიცვალა ის გეზი, რომელიც ევროპისკენ ჰქონდა აღებული, რომ რუსეთს საქართველო მხოლოდ ველურ, ფეხქვეშ გასათელ ქვეყანად მიაჩნდა და მისი ღირსებით, ღირებულებებითა და განვითარებით არასდროს დაინტერესებულა: „ჩვენს ბატონებს, ძველი რუსეთის მტარვალურს მთავრობას საქართველო მხოლოდ ფეხქვეშ სათელ ველურთა ქვეყანად მიაჩნდა და მისი ღირსება, ღირებულება, არსებობა და განვითარება მას არ აინტერესებდა. იგი მას ამ მხრით არც კი იცნობდა და არც სურვილი ჰქონდა გაეცნო“ (გვ.2).

გაზეთში უნივერსიტეტის დაარსების მოვლენა ყოველმხრივ დადებითად არის წარმოჩენილი. ავტორები უნივერსიტეტს უწოდებენ ქართული მეცნიერების ტაძარს და მათ სწორედ უნივერსიტეტი მიაჩნდათ დაბეჩავებული ერის წინსვლის საწინდრად. ყურადღება გამახვილებულია, იმაზეც, რომ საზოგადოებამ ყველაფერი უნდა გააკეთოს უნივერსიტეტის შენარჩუნებისთვის, რათა ქართული მეცნიერების კოცონი არ ჩაიფერფლოს: „ის შემღებს გადალახოს ყოველგვარი დაბრკოლება და უკანასკნელ ძალას იღონებს, რათა ერთხელ ანთებული ქართული მეცნიერების კოცონი არ ჩაიფერფლოს, არ ჩაქრეს“ (გვ.2).

არაფერია ნახსენები უნივერსიტეტის დაარსების იდეაზე, პიროვნებებზე, რომლებიც უშუალო მონაწილეობას იღებდნენ ამ ყველაფრის განხორციელებაში. გაზეთი არ ავრცელებს ინფორმაციას დიდი მეცნიერების წერილების შესახებ, რომელიც ეძღვნება უნივერსიტეტის დაარსებას. ამის ნაცვლად, აქვეყნებს ივანე ჯავახიშვილისა და პეტრე მელიქიშვილის ბიოგრაფიას. არაფერია ნახსენები მათ ღვაწლსა და შრომაზე, რომელიც უნივერსიტეტის დაარსებისთვის გაიღეს. ძირითადი ყურადღება, როგორც ვახსენეთ, ეთმობა უნივერსიტეტის როლსა და დანიშნულებას, იმ შედეგებს, რომელთა მოტანაც უნივერსიტეტის დაარსებას შეუძლია ქართველი ერისთვის.

1928 წ.

1928 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იუბილე განსაკუთრებულ გარემოში აღინიშნა- უნივერსიტეტის დაარსებიდან პირველი ათწლეულის დასრულების აღნიშვნა აკადემიას საბჭოთა რეჟიმის ბატონობის პირობებში მოუწია. 1926 წელს, იუბილემდე ორი წლით ადრე, უნივერსიტეტის რექტორის თანამდებობიდან გაათავისუფლეს ივანე ჯავახიშვილი, რომელიც კომუნისტური პარტიის კადრმა, თევდორე ღლონტმა შეცვალა. სწორედ თედო ღლონტის სტატიას ეთმობა ყველაზე დიდი ადგილი გაზეთ „კომუნისტი“ 1928 წლის 25 თებერვლის ნომერს. გაზეთის პირველ გვერდზე,

ის ადგილი, რომელზეც მოცემულია გაზეთის შინაარსი (ერთგვარი სარჩევი) და განსაკუთრებულ თარიღებში დიდი ასოებით იწერება აღსანიშნავი მოვლენის შესახებ, ეთმობა წარწერას „საბჭოთა საქართველოს შვიდი წლის თავი“ და გაზეთი არაფერს ამბობს უნივერსიტეტის იუბილეზე.

თედო ღლონტის სტატია „ჩვენი პოლიტიკა უნივერსიტეტში“ (გვ.3) ბოლშევიკთა ქმედებების გამართლების, მათი პოლიტიკის ქებისა, რეჟიმის აპოლოგიის შინაარსის შემცველი ტექსტია. რექტორი არათუ არ ეხება დიდ მეცნიერებს, არამედ ამბობს, რომ მენშევიკური მთავრობა უნივერსიტეტს კერძო დაწესებულებად აღიქვამდა, მიუხედავად იმისა, რომ მას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტატუსი ჰქონდა. მნიშვნელოვანწილად, იგი ფინანსურ დანახარჯებს განიხილავს და აცხადებს, რომ მენშევიკური მთავრობის მიერ 1918 წელს უნივერსიტეტისათვის დახარჯულ 75 000 მანეთს ბევრად აღემატება ბოლშევიკური მთავრობის მიერ 1928 წელს დახარჯული ერთი მილიონი მანეთი, რომლის ნაწილითაც „იანვარში (1928 წ.) პროფესორების და დოცენტების ხელფასი ავწიეთ 35 პროცენტით ე. ი. ჯამაგირების მომატებაზე დავხარჯეთ 76 ათასი მანეთი ე. ი. მეტი, ვიდრე მენშევიკური მთავრობა ხარჯავდა მთელ უნივერსიტეტზე“ (გვ.3). ღლონტი უნივერსიტეტის სამეცნიერო ღირებულებასაც საბჭოთა რეჟიმისთვის სარგებლიანობის კუთხით განიხილავს და ამბობს, რომ უნივერსიტეტი გააჩენს ქიმიკოსებს, ინჟინრებს, ექიმებსა და ყოველივე იმ პროფესიის ადამიანს, რომელიც საბჭოთა კავშირის სჭირდება ეკონომიკის აყვავებისათვის ფაბრიკა-ქარხნებში.

გაზეთი გადმოსცემს ინფორმაციას იმის შესახებ, რომ ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისგან უნივერსიტეტს წითელი დროშა გადაეცა საჩუქრად წარწერით: „შრომისა და მეცნიერების კავშირის გზით- სოციალიზმისაკენ“.

გაზეთში ძირითადი ადგილი უნივერსიტეტის აკადემიურ-ადმინისტრაციული საქმიანობის აღწერას ეთმობა, ფაქტები კი სტატისტიკითაა გამყარებული, რასაც, სავარაუდოდ, მკითხველში კომუნიზმის ეფექტურობის შესახებ აზრი უნდა გაემყარებინა.

გაზეთში დაიბეჭდა უნივერსიტეტის პირველი კორპუსის სურათი, რომელიც უნივერსიტეტის ერთადერთი აკადემიური სივრცე იყო. მოცემულია მეცნიერთა: ნიკო მუსხელიშვილის, კორნელი კეკელიძისა და შალვა ნუცუბიძის პორტრეტები, თუმცა არ დაბეჭდილა მათი სტატიები.

აღსანიშნავია განათლების სახალხო კომისრის მოადგილის, მარიამ ორახელაშვილის სტატია, რომელიც უნივერსიტეტის „მეცნიერების ტაძრად“ მოხსენიებას ეწინააღმდეგება და ამბობს, რომ იგი უნდა შეიცვალოს ტერმინით „შრომის და მეცნიერების ლაბორატორია“. ორახელაშვილი უნივერსიტეტს, პროფესორებსა და სამეცნიერო მუშაკებს მოუწოდებს, გახდნენ „საჭირო და განუშორებელ აქტიურ მონაწილეებათ სოციალისტურ აღმშენებლობის თვითვეულ დარგში“ (გვ.3).

1938 წ.

1938 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, როგორც საქართველოს სსრ და სრულიად საბჭოთა კავშირი განსხვავებულად შეხვდა- 1937 წლის რეპრესიებს შეეწირა უამრავი ადამიანი, მათ შორის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თანამშრომლებიც. უნდა აღინიშნოს, რომ

რეპრესიებს ივანე ჯავახიშვილი გადაურჩა, მეტიც, 1938 წელს იგი შრომის წითელი დროშის ორდენითაც დაჯილდოვდა და ჩანდა, თითქოს დაიწყო მისი სამეცნიერო-ეროვნული მოღვაწეობის დაფასება.

გაზეთი კომუნისტი 1938 წლის 30 მაისი ნომრის პირველივე გვერდზე ბეჭდავს „20 წელი შესრულდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსებიდან. მხურვალე ბოლშევიკური საღამო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორებს, ყველა მუშაკს, სტუდენტობას- მოწინავე მეცნიერებისათვის მებრძოლ ადამიანებს! წინ, სოციალისტური მეცნიერების ახალ-ახალი მწვერვალებისკენ!“ (გვ.1). გაზეთის აღნიშნული ნომერი გამოირჩევა სტატიების მრავალფეროვნებით- გაზეთის ოთხივე გვერდზე იბეჭდება უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილი წერილები სტუდენტების, პროფესორებისა და პარტიული მუშაკების ავტორობით.

უნივერსიტეტის რექტორი გ. კიკნაძე უნივერსიტეტის დაარსებიდან 20 წლის თავს ვრცელ სტატიას უძღვნის. რექტორი უნივერსიტეტს საბჭოთა რეჟიმის დიდი მანქანის უმნიშვნელოვანეს ნაწილად განიხილავს და მის ავტონომიურობას არ აღიარებს. ამბობს, რომ სწორედ ბოლშევიკური კადრების სამჭედლო, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი კომუნისტური რეჟიმის მოსვლის შემდეგ აღორძინდა, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას კი ქვეყნის ხელმძღვანელ თანამდებობაზე ლავრენტი ბერიას დანიშვნას ანიჭებს. ხაზს უსვამს ქართველი ერის დიდებულ, მრავალსაუკუნოვან ეროვნულ კულტურას, რომელიც ცარისტური ეპოქის მიერ დამცირებული იყო. რექტორი უნივერსიტეტის გახსნის შეზღუდვაში იმპერიულ რუსეთს ადანაშაულებს, ხოლო უნივერსიტეტის დაარსების იდეას ბოლშევიკთა იდეად წარმოაჩენს- „პრავდას 1912 წლის 26 მაისის ნომერში დიდი სტალინის უახლოესი თანამებრძოლი ამხანაგი ვ. მ. მოლოტოვი სწერდა: „24 მაისს მინისტრთა საბჭოში განხილული იყო საკითხი კავკასიის უნივერსიტეტის გახსნის შესახებ“ (გვ.2). რექტორი დემოკრატიული რესპუბლიკის არსებობის პერიოდს ეხება, ამბობს, რომ დაარსების დღიდან უნივერსიტეტს სახელმწიფოსგან არანაირი დახმარება და მზრუნველობა არ უნახავს, უნივერსიტეტის განვითარებას კი 1921 წლის მოვლენებთან აკავშირებს. სტატიის შემდეგ ნაწილში რექტორი სტატისტიკურ ინფორმაციას გადმოგვცემს, რომელსაც, ალბათ, უნდა წარმოეჩინა საბჭოთა რეჟიმის დიდებულება და ეფექტურობა. საბოლოოდ, იგი უნივერსიტეტის ყველა სამეცნიერო პარამეტრს რეჟიმის მიერ გაწეული დახმარების შედეგად მიიჩნევს და აკადემიის მისიად სახავს: „დაეუფლონ ლენინიზმს, ამაშია უმაღლესი სკოლის მუშაკთა უმნიშვნელოვანესი ამოცანა, ამაშია საბჭოთა სტუდენტობის უმნიშვნელოვანესი ამოცანა“ (გვ.2), ამ მიზნის მიღწევისთვის პირობების შექმნაში კი მადლობას ლავრენტი ბერიას უხდის.

აკაკი შანიძის სტატია „საბურთალოში თუ ნავთლულში?“ უნივერსიტეტის დაარსების წინა პერიოდს აღწერს, როცა დავა იყო სომეხ ბურჟუაზიასა და ქართველ თავადაზნაურობას შორის უნივერსიტეტის გახსნის ადგილის თაობაზე. დაპირისპირებას, აკაკი შანიძის თქმით, ოქტომბრის დიდმა რევოლუციამ მოუღო ბოლო, ხოლო დავის დაწყებაში ცარისტულ რეჟიმს ადანაშაულებს: „ბოლოს, როგორც იქნა, მეფის მთავრობამ გამოუგდო კავკასიას, შუღლისა და ეროვნული კინკლაობის გაღვივების მიზნით, თბილისის პოლიტექნიკუმის დაარსების პროექტი“ (გვ.3).

„ოქტომბერმა გადაწყვიტა- ერთის ნაცვლად მრავალი უმაღლესი სასწავლებელი დაარსებულიყო ამიერკავკასიაში და, სხვათა შორის, თბილისსა და ერევანშიაც“ (გვ.3).

მოსე გოგიბერიძეც ოქტომბრის დიდი რევოლუციის გამარჯვების შედეგად მიიჩნევს უნივერსიტეტის დაარსებას, ივანე ჯავახიშვილს კი მიაწერს გამონათქვამს- „ოქტომბერს რომ არ გაემარჯვნა, დღეს ქართველებს უნივერსიტეტიც არ გვექნებოდა“ (გვ.3). ავტორი უნივერსიტეტის აღმშენებლობას სოციალიზმის პროდუქტად მიიჩნევს.

განსხვავებულ სტილს ირჩევს სიმონ ჯანაშია, რომელიც უნივერსიტეტს საბჭოთა ხელისუფლების პირობად მიიჩნევს, ცარისტულ პერიოდში უნივერსიტეტის არარსებობას კი რეჟიმის რუსუფიკატორული პოლიტიკის მიზეზად მიიჩნევს.

პროფესორი გიორგი ახვლედიანი სტატიაში „ქართული მეცნიერებისა და კულტურის ზეიმი“ ივანე ჯავახიშვილის როლს განადიდებს, მენშევიკურ მთავრობას უბადრუკს უწოდებს და აკადემიის შენარჩუნებას ივანე ჯავახიშვილის მთავარ მიღწევად თვლის. პროფესორი საბჭოთა რეჟიმის დამყარებასა და უნივერსიტეტის განვითარებას შორის აშკარა კავშირს ხედავს, ხოლო მენშევიკური მთავრობის პასუხებს უნივერსიტეტის მიერ კათედრების საჭიროებებისათვის მიმართვისას, ყველაფერს ხომ უნივერსიტეტს ვერ მივცემთო, მწარე მოგონებად იხსენებს.

ივანე ჯავახიშვილის წერილს „თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების ოცი წლისთავისათვის“ ვრცელი ადგილი ეთმობა გაზეთის მესამე გვერდზე. ივანე ჯავახიშვილი აღწერს უნივერსიტეტის დაარსებამდე არსებულ მდგომარეობას, ამბობს, რომ აკადემიის შექმნის იდეას რეალობაში განხორციელების შანსის არმქონე ნაკლებად საჭირო იდეად აღიქვამდნენ. პროფესორი უნივერსიტეტის გახსნას, განვითარებასა და გაფართოებას სამეცნიერო-სასწავლო დაწესებულების ეფექტურობის მტკიცებულებად მიიჩნევს, კულტურისა და მეცნიერების აღორძინებაში კი უმთავრეს და გადამწყვეტ როლს სწორედ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს ანიჭებს. დასასრულ, იგი, სავარაუდოდ, იმიტომ, რომ წერილის დაბეჭდვა მიზანშეწონილად მიეჩნიათ მკაცრ საცენზურო პირობებში, საბჭოთა მთავრობის მნიშვნელობას უსვამს ხაზს და ამბობს, რომ უნივერსიტეტის დაარსება-განვითარების ისტორიის დეტალური აღწერა, რომელსაც ცალკეული მოღვაწეების მიერ მემუარების წერა არ ჰყოფნის, საბჭოთა ხელისუფლების მიერ გადადგმული ნაბიჯებით უნდა წახალისდეს.

1958 წ.

უნივერსიტეტის დაარსებიდან გავიდა 40 წელი. უნივერსიტეტის სახელწოდებაც შეიცვალა და გახდა ი. ბ. სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. უნდა აღინიშნოს, რომ გაზეთ „კომუნისტის“ 18 თებერვლის ნომრის პირველი გვერდზე საერთოდ არაფერია ნახსენები უნივერსიტეტის შესახებ და ინფორმაცია მხოლოდ მეორე გვერდზეა მოცემული.

აკაკი შანიძე თავის სტატიაში შენიშნავს ივანე ჯავახიშვილის ღვაწლს: „თბილისის უნივერსიტეტის მოწყობის წინასწარი სამუშაოების შესრულება, მისი დაარსება და საქმეთა პირველ ხანებში გაძღოლა

მჭიდროდ დაკავშირებულია მეცნიერის და დიდი ადამიანის ივანე ჯავახიშვილის სახელთან“ (გვ.2). აღნიშნულია, რომ ივანე ჯავახიშვილმა უნივერსიტეტის დაარსებით დიდი, საშვილიშვილო საქმე გააკეთა.

ნიკო კეცხოველი საუბრობს პეტრე მელიქიშვილზე, უნივერსიტეტის რექტორზე, რომელმაც შეძლო და ხალხის იმედები გაამართლა- ქართული კულტურის ჩაუქრობელი ცეცხლი გააჩაღა.

გაზეთის ამ სტატიებში საუბარია, ძირითადად, უნივერსიტეტის საწყის ეტაპზე. თუმცა, გაზეთი აშკარად ისახავს მიზნად საბჭოთა პროპაგანდას, ცდილობს, რომ დაანახვოს ერს, თუ რამდენად შეუწყო ხელი საბჭოთა კავშირმა განათლების, კერძოდ, უნივერსიტეტის განვითარებას. ამის მაგალითია კუპრადის სტატია, რომელშიც ამბობს, რომ ოქტომბრის სოციალისტურ რევოლუციამდე საქართველოში უმაღლესი სასწავლებელი არ იყო და „მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების წლებში ფართოდ განვითარდა საქართველოში სახალხო განათლება, კერძოდ- უმაღლესი განათლება“ (გვ.3). ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ სწორედ საბჭოთა ხელშეწყობის დამსახურება იყო უნივერსიტეტისა და, ზოგადად, ამ სივრცეში განათლებამიღებული ხალხის წარმატება. ეს წარმატება კი საბჭოთა საქმეში ჩადგომით გამოიხატება.

საუბარია იმ მიმართულებებზე, რომელიც განვითარდა საბჭოთა პერიოდში, აღნიშნულია, რომ სამეცნიერო სფერო აყვავდა და ესეც, საბჭოთა პროპაგანდის ნაწილი იყო. საინტერესოა გაზეთის ის ნაწილიც, რომელშიც ნახსენებია ის, რომ სწორედ: „საბჭოთა ხელისუფლების წლებში უნივერსიტეტი გადაიქცა ქართული კულტურის მძლავრ კერად. უნივერსიტეტმა ხელი შეუწყო საბჭოთა საქართველოში უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების უმაღალითო განვითარებას“ (გვ.3).

1968 წ.

1968 წელს უნივერსიტეტმა 50 წლის იუბილე, ილია ვეკუას რექტორობის პერიოდში, აღნიშნა. გაზეთ „კომუნისტის“ 20 ოქტომბრის ნომრის პირველ გვერდზე მოცემულია უნივერსიტეტის პირველი კორპუსის სურათი, მის ქვეშ კი წარწერა- „ხვალ იწყება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 50 წლისთავის იუბილე- ქართველი ხალხის დიდი დღესასწაული! მხურვალე სალამი მშობლიურ უნივერსიტეტს! მადლობა მის ფუძემდებელთ, მოამაგეთ! მოგილოცავთ ამ ბედნიერ დღეს, ძვირფასო მეგობრებო, ღვაწლმოსილო აღმზრდელნო, უნივერსიტეტის აღზრდილებო, სტუდენტებო! სალამი ჭეშმარიტად სახალხო ზეიმის მონაწილეთ, ჩვენს ძვირფას სტუმრებს!“

პირველივე გვერდზე გამოხატულია უნივერსიტეტის ალტერნატიული გერბი- არა ის, რომელიც, დაარსების აღსანიშნავად, დიმიტრი შევარდნაძემ შექმნა, არამედ სხვა, საბჭოთა პერიოდში მიღებული. ილუსტრაციულად, იკვეთება სიმბოლოების შეცვლის ტენდენცია- დიდ ადგილს იკავებს საბჭოთა არქიტექტურის მაგალითი, უნივერსიტეტის მაღლივი კორპუსი, რომელსაც გაზეთი უნივერსიტეტის ახალი კომპლექსის პირველ კორპუსად მოიხსენიებს. დიდ ადგილს იკავებს მეცნიერთა საერთო ფოტო, რომელზეც მოცემულია შალვა ნუცუბიძე, ნიკო მუსხელიშვილი, ალექსანდრე ჯავახიშვილი, ალექსანდრე ჯანელიძე, გიორგი ახვლედიანი, ივანე ბერიტაშვილი და

აკაკი შანიძე- ჩანს, რომ ამ მეცნიერებს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა საბჭოთა რეჟიმისთვის და მათ, უნდა ითქვას, რეჟიმისადმი ლოიალურად განწყობილ მეცნიერებად იცნობდნენ.

პირველი გვერდის ბოლო, ქვედა ნაწილში მოცემულია იუბილის აღსანიშნავი ცერემონიების განრიგი, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმას, რომ ზეიმი გრანდიოზული და მასშტაბური იყო- იგი 24 ოქტომბრამდე გაგრძელდა.

გაზეთში ყველაზე დიდი ადგილი ეთმობა რექტორის სტატიას, რომელმაც, წინა წლებში სხვა რექტორებისა თუ მეცნიერებისგან განსხვავებით, უნივერსიტეტის ისტორია და იმჟამინდელი მდგომარეობა ობიექტურად აღწერა- ხაზი გაუსვა ივანე ჯავახიშვილის დამსახურებას თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსება-განვითარებაში. ახსენა ფაქტები- „თბილისის უნივერსიტეტმა ჩვენს ქვეყანას მოუშადა 35 ათასზე მეტი მაღალკვალიფიციური სპეციალისტი“ (გვ.3). ვეკუა დიდ სამამულო ომს უნივერსიტეტის ცხოვრებაზე მკვეთრად უარყოფითი გავლენის მქონე პერიოდად მოიხსენიებს, რა დროსაც მრავალი სტუდენტი თუ მეცნიერი დაიღუპა. თავის თხრობას ავითარებს სხვადასხვა სამეცნიერო სფეროს აყვავების აღწერის მიმართულებით- მათემატიკა, ისტორია, ფილოლოგია თუ სხვა დარგები, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ძალისხმევით აღორძინდა. საბოლოოდ, სავარაუდოდ, იმის გამო, რომ პარტიის უკმაყოფილება არ გამოეწვია, ხელისუფლების მიერ გაწეულ დახმარებას აღწერს და ამ დახმარების დაგვირგვინებად ახალი, 14-სართულიანი სასწავლო კორპუსის უნივერსიტეტისთვის გადაცემას მიიჩნევს.

გაზეთმა დაბეჭდა უცხო ქვეყნებიდან უნივერსიტეტისთვის გამოგზავნილი მისალოცი წერილები მორის რუას, ვიტოლდ ნოვაცკის, რენე ლაფონისა და სხვათა ავტორობით.

გადმოცემულია ახალი ამბავი- „თბილისის უნივერსიტეტის ორმოცდამეათე წლისთავის ღირსშესანიშნავი თარიღის აღსანიშნავად სსრკ-ის კავშირგაბმულობის სამინისტრომ საიუბილეო საფოსტო მარკა გამოუშვა“ (გვ.4)- მოცემულია მარკის ფოტოც.

ივანე ბერიტაშვილი ულოცავს უნივერსიტეტს იუბილეს, ამბობს, რომ იგი უდიდესი უმაღლესი სასწავლებელია და ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, თუ როგორ სწრაფად აშენდა უნივერსიტეტის ახალი, დიდებული კორპუსი, რომლის აგების ინიციატორიც მთავრობა იყო.

გიორგი ახვლედიანმა უნივერსიტეტის გახსნისა და სოციალისტური მშენებლობის დასაწყისის ქრონოლოგიური დამთხვევა ქართველი ხალხის ბედად მოიხსენია.

შალვა ნუცუბიძის „უქრობ შუქში“ აღინიშნა უმაღლესი რიტორიკული აკადემიის არსებობა ჯერ კიდევ მესამე საუკუნეში, ხოლო უნივერსიტეტი მეცნიერების უქრობი შუქის კვლავ ამნთებად მოიაზრება.

აკაკი შანიძე, აღწერს იმ გრანდიოზულ შენობასა და მისდამი დამოკიდებულებას, რომელიც საბჭოთა ხელისუფლების ინიციატივით აშენდა უნივერსიტეტისთვის. ავტორმა საკუთარი გაოცებაც

გამოხატა იმის გამო, თუ როგორ განვითარდა ის უნივერსიტეტი, რომელიც, გახსნის პერიოდში, მხოლოდ სამად-სამი ოთახი იყო.

1978 წ.

1978 წლის 11 ნოემბერს გაზეთი „კომუნისტი“ ეხმიანება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების სამოცი წლისთავს. აღსანიშნავია, რომ უნივერსიტეტთან დაკავშირებული ინფორმაცია მეორეხარისხოვნად არის წარმოდგენილი ამ ნომერში- გაზეთი უნივერსიტეტის იუბილესთან დაკავშირებულ ინფორმაციას მხოლოდ მეხუთე გვერდზე აქვეყნებს. აქ წარმოდგენილია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორის, დავით ჩხიკვიშვილის, ასევე ევგენი ხარაძის, ნიკო კეცხოველისა და არნოლდ ჩიქობავას სტატიები.

ჩხიკვიშვილი სტატიის დასაწყისშივე რევოლუციას ხოტბას ასხამს და აღნიშნავს: „მრავლისმეტყველია და სიმბოლურია ის, რომ თბილისის უნივერსიტეტის იუბილეს დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 61-ე წლისთავის დღესასწაულობისას ვზეიმობთ“ (გვ.5). ამბობს, რომ არ იქნებოდა თბილისის უნივერსიტეტი, რომ არ ყოფილიყო რუსული კულტურისა და მეცნიერების ისეთი უმსხვილესი ცენტრები, როგორებიც მოსკოვის, პეტერბურგისა და სხვა რუსული უნივერსიტეტების ცენტრები იყვნენ. გაზეთში ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ უნივერსიტეტი მთელი თავისი არსებობის განმავლობაში გრძნობდა და გრძნობს კომუნისტური პარტიის, საბჭოთა სახელმწიფოს მამობრივ ზრუნვასა და ყურადღებას. აშკარაა, რომ ეს გაზეთი პირდაპირ პროპაგანდას უწევს საბჭოთა პერიოდს. ნახსენებია ბრეჟნევის სტუმრობა უნივერსიტეტში და მისი ღვაწლი, თუ როგორ მისცა მისმა სტუმრობამ ბიძგი უნივერსიტეტის მთელი საქმიანობის გაუმჯობესებას.

საინტერესოა გაზეთის ის ნაწილიც, რომელშიც პირდაპირ ნახსენებია, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი კომუნისტური მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბება იყო: „თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს იდეურ-აღმზრდელობით მუშაობას, კომუნისტური მსოფლმხედველობის, მაღალი შეგნების გამომუშავებას“ (გვ.5). გაზეთში დანარჩენი ინფორმაცია უშუალოდ უკავშირდება უნივერსიტეტის ცალკეულ დარგებს, თუ როგორ განვითარდნენ ისინი და რამდენი სპეციალისტი მისცა უნივერსიტეტმა ქვეყანას. ევგენი ხარაძეც იმას ადასტურებს, რომ ქართველი ხალხის შემოქმედებითი გენიის აღმავლობა შესაძლებელი გახდა მხოლოდ ოქტომბრის დიდი სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვების შემდეგ, რომელმაც ააღორძინა საუკუნეთა სიღრმიდან მომდინარე სახელოვანი ტრადიციები.

გასათვალისწინებელია და აუცილებლად აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ დროთა განმავლობაში გაზეთი უნივერსიტეტის პირველი კორპუსის სურათებს ნაკლებად ბეჭდავდა. თუ იყო პირველი კორპუსის სურათი ძალიან მცირე ზომის იყო, სამაგიეროდ საბჭოთა არქიტექტურისა და რეჟიმის სიმბოლოს, მაღლივ კორპუსსა და მის მიმდებარე ტერიტორიას გამოსახავდა. ამით ცდილობდნენ შეეცვალათ უნივერსიტეტის სიმბოლო- პირველი კორპუსი ახალი, საბჭოთა რეჟიმის მიერ აგებული მაღლივი კორპუსით.

1988 წ.

70 წელი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსებიდან. ეს წელი, იმიტომ არის მნიშვნელოვანი, რომ ბოლო იუბილეა, რომელიც საქართველოს საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში ყოფნის პერიოდში აღინიშნა. გაზეთი „კომუნისტი“ 14 ოქტომბერს, დიდი ასოებით, თავშივე აღნიშნავს, რომ თბილისის უნივერსიტეტი 70 წლის გახდა და აქვეყნებს საბჭოთა პერიოდში აშენებული მაღლივი კორპუსის სურათს. ამ წლის იუბილისადმი მიძღვნილი ტექსტები ინფორმაციული სიმრავლით გამოირჩევა სხვა წლებთან შედარებით.

რექტორი ნოდარ ამაღლობელი თავის წერილში ამბობს, რომ უნივერსიტეტის იუბილე მათი დამაარსებლებისა და გამოჩენილი მოღვაწეების ხსენების დღეცაა, რადგან სწორედ მათი სახელები ესმის საზოგადოებას ყოველდღე. აღნიშნავს, რომ უნივერსიტეტი მძლავრი სამეცნიერო კვლევის ცენტრი გახდა და მას კავშირი აქვს უამრავ სხვა მაღალი დონის უნივერსიტეტთან. აღნიშნავს ბიბლიოთეკის განვითარებას, რომ მას გახსნის დღეს არც ერთი წიგნი არ გააჩნდა, ხოლო ახლა მისი ფონდი სამნახევარ მილიონს აღწევს. მას ახარებს უნივერსიტეტის ზრდა და განვითარება. აღნიშნავს, რომ უნივერსიტეტის მიზანი სრულყოფილი პიროვნებისა და სპეციალისტის ჩამოყალიბებაა და ამ მისიას უნივერსიტეტი პირნათლად ასრულებს, ამისთვის კი დიდ მადლობას უხდის რესპუბლიკის ხელმძღვანელობას, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტსა და მინისტრთა საბჭოს.

ავლიპ ზურაბაშვილი თავის სტატიაში, ეხება ივანე ჯავახიშვილის ღვაწლსა და დამსახურებას. იგი აღნიშნავს, რომ უშუალო მომსწრე იყო უნივერსიტეტის გახსნის და საშუალება ჰქონდა, თავადვე ესწავლა ამ უნივერსიტეტში. ამბობს, რომ დიდი ინტერესით ესწრებოდა ივანე ჯავახიშვილის ლექციებს. ხაზს უსვამს სტუდენტებისა და ლექტორების საუცხოო დამოკიდებულებას ერთმანეთის მიმართ და მომხრეა იმ აზრის, რომ უნივერსიტეტს ივანე ჯავახიშვილის სახელი მიენიჭოს: „სრულიად მართებულია ჩვენი საზოგადოების სურვილი- უნივერსიტეტს მიენიჭოს ივანე ჯავახიშვილის სახელი“ (გვ.2).

არჩილ ხარაძე საუბრობს საბუნებისმეტყველო-სამათემატიკო ფაკულტეტის შემადგენლობაში 1918 წლის შემოდგომაზე ორგანიზაციულად გაფორმებული მათემატიკური განყოფილების პირველ ნაბიჯებზე.

გიორგი დობორჯგინიძე გამოქვეყნებულ სტატიაში ამბობს, რომ ილია ჭავჭავაძის გარდაცვალების შემდეგ დაიწყო ფიქრი უნივერსიტეტის გახსნაზე. აღნიშნავს, რომ დღეს უნივერსიტეტის სტუდენტები სულ უფრო აქტიურად, ნამდვილი მამულიშვილური გულმხურვალებით მონაწილეობენ საზოგადოებრიობისთვის მტკივნეული, საჭირობო საკითხების მოგვარებაში, ასევე იმ ფაქტს, რომ სტუდენტების მოთხოვნა იყო უნივერსიტეტისთვის სრული ავტონომიის მინიჭება და, ამასთან ერთად, საჭიროდ თვლის, დროულად მიეხედოს ამ საკითხს, რადგან: „დღეს ცხოვრება სხვაგვარად აქვეყნებს საკითხებს, რომლებიც ადრე სრულიად ჩვეულებრივად მიგვაჩნდა“ (გვ.3).

შოთა აფაქიძე საუბრობს უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაზე, ბიბლიოთეკის განვითარებას საბჭოთა რეჟიმის დამყარებას უკავშირებს- „1921 წლიდან, როდესაც საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა, უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის ზრდა-განვითარება ცალკეული პირების ინიციატივიდან სახელმწიფოებრივი მზრუნველობის საგნად იქცა“ (გვ.3). ამბობს, რომ სწორედ ამ პერიოდის შემდეგ გამდიდრდა და გამრავალფეროვნდა უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკა.

1998 წ.

1998 წელს, დამოუკიდებლობა აღდგენილ ქვეყანაში, გაზეთმა „საქართველოს რესპუბლიკა“ უნივერსიტეტის 80 წლის იუბილე მოკლე წერილით აღნიშნა- წერილის ავტორად მითითებულია „საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი“. წერილში აღნიშნულია, რომ უნივერსიტეტის დაარსება თერგდალეულთა დიდი ოცნება იყო, ხოლო თვითონ უნივერსიტეტი იყო დავით აღმაშენებლის პერიოდში დაწყებული აკადემიური ტრადიციის გაგრძელება, რის გამოც სწორედ დავით აღმაშენებლის ხსენების დღეს გაიხსნა უნივერსიტეტი. წერილში ხაზგასმულია, რომ უნივერსიტეტი, მიუხედავად ჟამთა ცვალებადობისა, აცოცხლებდა ეროვნულ სულს- „ვუსურვებთ ჩვენს საამაყო უნივერსიტეტს, კვლავაც დიდხანს ეტარებინოს ხალხის მიერ შერქმეული „ცოდნის ტაძრის“ სახელი და პასუხისმგებლობა, რომელიც ივანე ჯავახიშვილის, უნივერსიტეტისათვის ბოლომდე დახარჯული პიროვნების, ნათელი ხსოვნა ავალებს“ (გვ.2).

2008 წ.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსებიდან გასულია 90 წელი. იუბილესთან დაკავშირებით „საქართველოს რესპუბლიკის“ 8 თებერვლის ნომერში ქვეყნდება აკადემიკოს თამაზ გამყრელიძის სტატია. იგი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს უწოდებს ტრადიციების, ევროპული განათლებისა და მეცნიერების აღმდგენ უნივერსიტეტს: „უმაღლესი განათლების ახალი კერის დაარსებით თითქოს აღდგა გაწყვეტილი ძაფი კლასიკურ ქართულ ელინისტურ განათლებას, თანამედროვე ქართულ ელინისტურ განათლებასა და მეცნიერებას შორის“ (გვ.2). აღნიშნავს იმ ფაქტს, რომ ქართული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა 1918 წელს საქართველოში უმაღლესი განათლების კერის აღდგენას ემთხვევა. ამის გამო, აკადემიკოსი ივანე ჯავახიშვილს უწოდებს ქართული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ერთ-ერთ მედროშეს. ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, თუ როგორი წინააღმდეგობა შეხვდა უნივერსიტეტს, როდესაც 1988 წელს გადაწყვიტეს უნივერსიტეტს ივანე ჯავახიშვილის სახელი ეტარებინა. ეს ყოველივე საბჭოთა კავშირის გავლენას უნდა მივაწეროთ. მხოლოდ დიდი ძალისხმევის შემდეგ მოხერხდა ამ მიზნის მიღწევა და უნივერსიტეტი გახდა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის.

უნივერსიტეტი მოწოდებული იყო, გამოეყვანა ქართველი ხალხი საერთაშორისო ასპარეზზე, როგორც დამოუკიდებელი ერი თავისი მდიდარი კულტურული წარსულით, აწმყოთი და მომავლით. გამყრელიძეს სწამს, რომ ეს უნივერსიტეტი საყოველთაო ეროვნული თანხმობისა და ერთიანობის მძლავრ საშუალებად იქცევა, რაც ქართველ ხალხს საერთაშორისო ასპარეზზე გაიყვანს. 24-ე ნომერი მხოლოდ გამყრელიძის სტატიით ეხმიანება უნივერსიტეტის იუბილეს.

საინტერესოა 25-ე ნომერი, რომელშიც ქვეყნდება ინტერპრესნიუსის სტატია. აქ აღნიშნულია ის ფაქტი, რომ სამების საკათედრო ტაძარში პატრიარქმა ქადაგებაში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დამფუძნებლები, ცნობილი პროფესორები და აკადემიკოსები მოიხსენია. სტატიაში ნახსენებია პატრიარქის სიტყვები: „რასაც ვერ იქმოდა ეკლესია, იმას აკეთებდა უნივერსიტეტი“ (გვ.2). უწმინდესის თქმით, უნივერსიტეტი იქნება ინტელექტუალური ზრდის კერა და ვერავინ ვერ შეძლებს ამ სასწავლებლისთვის ამ ფუნქციის დაკარგვას.

2018 წ.- თსუ 100

უნივერსიტეტის დაარსებიდან 100 წლისთავი გრანდიოზულად აღინიშნა- საქართველოს პარლამენტის ფასადს რამდენიმე თვე ამშვენებდა უნივერსიტეტის იუბილისადმი მიძღვნილი ბანერები, რომლებზეც გამოსახული იყო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, ივანე ჯავახიშვილი და უნივერსიტეტის სხვა სიმბოლოები, ბანკებმა საკრედიტო ბარათების დიზაინი უნივერსიტეტის იუბილეს მიუძღვნეს, გაიმართა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები.

გაზეთმა „თბილისის უნივერსიტეტი“ 8 თებერვლის სრული, 24-გვერდიანი ნომერი უნივერსიტეტის იუბილეს მიუძღვნა. დაიბეჭდა მნიშვნელოვან ფიგურათა მისალოცი წერილები, ინტერვიუები და ის უცნობი ისტორიები, რომელთა შესახებაც ინფორმაცია მხოლოდ ერთეულ პირებს ჰქონდათ.

გაზეთის მეორე გვერდზე გამოქვეყნდა სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, ილია II-ის მილოცვა. პატრიარქმა ხაზი გაუსვა ფაქტს, რომ საბჭოთა პერიოდში უნივერსიტეტი ეროვნული განადგურების წინააღმდეგ მებრძოლი ერთადერთი ინსტიტუცია იყო- „იგი იქცა როგორც მეცნიერულ კვლევათა გამორჩეულ ცენტრად, ასევე ცოდნის, სულიერების, ზნეობის მაგალითის მიმცემად მთელი ერისთვის. ეს იყო ამ პერიოდში ერთადერთი ადგილი, სადაც, დიდი წინააღმდეგობების მიუხედავად, ღვიოდა და ვითარდებოდა ეროვნული სულისკვეთება, აზროვნების ის წესი, რამაც საქართველო ღირსეულად გამოატარა დროის ქარცეცხლში“ (გვ.2). პატრიარქმა უნივერსიტეტისა და დედაეკლესიის მრავალწლიანი გვერდში დგომა აღნიშნა და პროფესორ-მასწავლებლებს საკუთარი როლის გააზრებისკენ მოუწოდა- „აქ მომუშავე პროფესორ-მასწავლებელთა ვალდებულება არც დღეს არის ნაკლებად მნიშვნელოვანი, რადგან საქართველოს ხვალისდელი დღე ამ სივრცეში აღზრდილ ახალგაზრდებზე კვლავაც დიდად იქნება დამოკიდებული“ (გვ.2).

დაიბეჭდა საქართველოს პრეზიდენტის, გიორგი მარგველაშვილის მილოცვა, რომელშიც ხაზი გაესვა უნივერსიტეტის მნიშვნელობას მისი დაარსების პერიოდში- „სწორედ პირველმა ქართულმა უნივერსიტეტმა შეასრულა განსაკუთრებული ფუნქცია, პირველი ქართული რესპუბლიკის შექმნიდან დღემდე, ქართული სახელმწიფოებრიობის წინაშე არსებული უამრავი გამოწვევის გამკლავებისა და დაძლევის საქმეში, გააძლიერა ის პატრიოტული სულისკვეთება, რომელიც ხელახლა, 70 წლის შემდეგ, ახალი ქართული სახელმწიფოს შექმნით დაგვირგვინდა“ (გვ.2).

გაზეთში გამოქვეყნდა როგორც პრემიერ-მინისტრისა და ქალაქ თბილისის მერის, ისე პარლამენტის თავმჯდომარისა და განათლების მინისტრის მისალოცი წერილები.

აღსანიშნავია უნივერსიტეტის რექტორის წერილი. მან აღნიშნა, რომ უნივერსიტეტის გახსნა და მისი იუბილე არ ყოფილა ლოკალური მნიშვნელობის მოვლენა, რასაც მოწმობდა ის, რომ იუბილე იუნესკოს ეგიდით აღინიშნა. რექტორმა ხაზი გაუსვა იმ საჩუქრებს, რომლებიც უნივერსიტეტს გადმოეცა საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებით- „იგეგმება უნივერსიტეტის მეორე კორპუსის რეაბილიტაცია, უკვე გადმოგვეცა საერთაშორისო სტანდარტების მქონე სტუდენტური საერთო საცხოვრებელი ლისზე“ (გვ.3), „ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ უნივერსიტეტს გადმოსცა თბილისის პათანატომიის ცენტრი, სადაც ჩვენი სამედიცინო ფაკულტეტის სტუდენტებს პრაქტიკული მეცადინეობები უტარდებათ. ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ, ასევე, კონკურსი გამოაცხადა თსუ-ის საიუბილეო საფოსტო მარკის ესკიზზე, უახლოეს მომავალში გადაიჭრება მასშტაბური საერთო საცხოვრებლის აშენების საკითხი“ (გვ.3). რექტორმა დიდი მნიშვნელობა მიანიჭა იმ ფაქტს, რომ უნივერსიტეტი მსოფლიოს საუკეთესო უნივერსიტეტების 2%-ში შედის, რაც, მისი თქმით, მიუთითებდა, რომ უნივერსიტეტი განვითარდა და მაღალი დონის სწავლება ჩვეულებრივ, აღიარებულ ფაქტს წარმოადგენს.

გაზეთის შემდეგ ნაწილში გადმოცემულია უნივერსიტეტის გახსნის ისტორია, ასევე მისი განვითარების მოკლე მიმოხილვა, რასაც არ აქვს საახალამბეო ღირებულება.

აღწერილია უნივერსიტეტის მიღწევები, რასაც ამყარებს სტატისტიკური ინფორმაცია. ცალკე გვერდი მიეძღვნა უნივერსიტეტის გამოჩენილ კურსდამთავრებულებს, ასევე აქტიური სტატუსის მქონე სტუდენტებს.

მოხსენიების ღირსია იენის უნივერსიტეტის რექტორის მილოცვა- „ფრიდრიხ შილერის სახელობის უნივერსიტეტი ამაყობს, რომ უკვე 50 წელზე მეტია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პარტნიორია“ (გვ.19).

აღნიშვნის გრანდიოზულობის დასტურად, გაზეთში მოცემულია ინფორმაცია მერაბ კოკოჩაშვილის იდეის შესახებ- „ასი“- ასე ქვია ფილმს, რომელიც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საიუბილეო თარიღს ეძღვნება“ (გვ.23).

საბოლოო ნაწილში მოცემულია ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, უნივერსიტეტის საიუბილეო თარიღის აღსანიშნავად, 5 ლარის ნომინალის ვერცხლის საკოლექციო მონეტა გამოუშვა.

დასკვნა

- გაზეთები სხვადასხვა დროს უნივერსიტეტის არსებობა-განვითარებას არსებულ პოლიტიკურ რეჟიმს უკავშირებდნენ- დემოკრატიული რესპუბლიკის პერიოდში დამფუძნებელთა კავშირი ხელისუფლებასთან, გაზეთებს აძლევდა საშუალებას, ეთქვათ, რომ სოციალისტური მისწრაფებები, შეზავებული ეროვნულ-პატრიოტულ სულისკვეთებასთან, განაპირობებდა უნივერსიტეტის განვითარებას. საბჭოთა პერიოდში, უნივერსიტეტის არსებობის ხელშემწყობი, ისევე, როგორც იუბილეთა აღსანიშნავი

ღონისძიებებისათვის მნიშვნელობის მიმცემი, საბჭოთა ხელისუფლება იყო. დამოუკიდებლობა აღდგენილ ქვეყანაში კი უნივერსიტეტის განვითარება, საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებული დიდი ღონისძიებები, იმ პოლიტიკურ რეჟიმსა და პოლიტიკოსებს უკავშირდება, რომლებმაც ხელისუფლებაში მოსვლით შეცვალეს ქვეყნის პოლიტიკური კლიმატი.

- გაზეთებში, უნივერსიტეტის მიზნები დაკავშირებულია პოლიტიკური სისტემის განმტკიცებასთან- პირველ რესპუბლიკაში სოციალიზმისა და პატრიოტიზმის გაღვივება, საბჭოთა პერიოდში კომუნისტური იდეების შესწავლა, პოლიტიკური სისტემისთვის საჭირო მოხელეების გამოზრდა, ეკონომიკის აყვავებისთვის საჭირო მოქალაქეების აღზრდა და ლენინიზმის გააზრება, 1991 წელს აღდგენილ რესპუბლიკაში კი დემოკრატიული ღირებულებების გაზიარება და პროევროპული აზროვნება ის გაცხადებული მიზნებია, რომლებსაც უნივერსიტეტმა უნდა მიაღწიოს, რაც, საბოლოოდ, რეჟიმის კონსოლიდაციის საწინდარია.
- კომუნისტური რეჟიმი ცდილობდა უნივერსიტეტის სიმბოლოების შეცვლას- იბეჭდებოდა მაღლივი კორპუსისა და მის მიმდებარედ არსებული ნაგებობების ფოტოები, მცირდებოდა პირველი კორპუსის, უნივერსიტეტის სიმბოლოს, სურათთა მასშტაბი და ზომები, რაც მიზნად ისახავდა, გაექრო საბჭოთა კავშირის შექმნამდე უნივერსიტეტის არსებული წარსული და სრულად გადაეცვია საბჭოთა რეჟიმის პირმშოდ.
- გაზეთები, საბჭოთა ეპოქაში, არ წარმოაჩენდნენ უნივერსიტეტის იუბილის პარალელურად მიმდინარე სამოქალაქო უკმაყოფილებას, რაც არსებობდა, მაგალითად, 1928 წელს (იძულებითი კოლექტივიზაციის მძიმე მემკვიდრეობა), 1938 წელს (წითელი ტერორის უარყოფითი შედეგები), 1978 წელს (კონსტიტუციური ცვლილებების წინააღმდეგ დაწყებული საპროტესტო კამპანია) და 1988 წელს (საბჭოთა რეჟიმის კრიზისი).
- უნივერსიტეტის იუბილე უფრო პრიორიტეტული იყო საბჭოთა რეჟიმისთვის, ვიდრე დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოსთვის (1918-1921 და 1991-დღემდე). ფაქტია, რომ უნივერსიტეტის იუბილე დემოკრატიული რესპუბლიკის დიდმა გაზეთებმა შემდეგ წლებში არ აღნიშნეს, 1928 წელს ემიგრირებული მთავრობის გამოცემაში „თეთრი გიორგი“ საბჭოთა რეჟიმის გასალანძლად გამოიყენა უნივერსიტეტის საიუბილეო თარიღი. 1991 წლიდან კი უნივერსიტეტის იუბილე გრანდიოზულად მხოლოდ 2018 წელს აღინიშნა.

ბიბლიოგრაფია:

ადეიშვილი, თ. (2018). ეკოლოგიის თანამედროვე პრობლემები. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსება და განვითარება (გვ. 280–289). ქუთაისი: აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

გაზეთი „თბილისის უნივერსიტეტი“ : 2018, 8 თებერვალი, გვერდი 1-24.

გაზეთი „კომუნისტი“ : 1928, 25 თებერვალი, გვერდი 3-4.

გაზეთი „კომუნისტი“ : 1938, 30 მაისი, გვერდი 1-4.

გაზეთი „კომუნისტი“ : 1958, 18 თებერვალი, გვერდი 2-3.

გაზეთი „კომუნისტი“ : 1968, 20 ოქტომბერი, გვერდი 1, 3-4.

გაზეთი „კომუნისტი“ : 1978, 11 ნოემბერი. გვერდი 1, 5-6.

გაზეთი „კომუნისტი“ : 1988, 3 ივნისი, გვერდი 1-4.

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ : 1998, 8 თებერვალი, გვერდი 1-2.

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ : 2008, 8 თებერვალი, გვერდი 2.

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ : 2008, 9 თებერვალი, გვერდი 2.

გაზეთი „სახალხო საქმე“: 1918, (26) 8 თებერვალი, გვერდი 1-2.

მაცაბერიძე, მ. (2024). ივანე ჯავახიშვილის პოლიტიკური კონცეფცია. თბილისი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

მეტრეველი, რ. (1996). ივანე ჯავახიშვილი და თბილისის უნივერსიტეტი. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

სართანია, დ. (2010). ივანე ჯავახიშვილი უნივერსიტეტის ამოცანებზე საქართველოსა და კავკასიის მომავალისათვის. თბილისი: ჩაბიჩაძე და კომპანია.